

Miștile sclipitoare ale României care schimbă economia lumii. De ce nu s-ar întoarce în țară

Remus Florescu,

Se învârt printe laureați ai premiilor Nobel, conferențiază în toată lumea, cercetează probleme care pot schimba economia mondială. Nu sunt celebri în România, țara lor. 35 de economiști români, care lucrează în domeniul cercetării în universități de top din întreaga lume, participă la o conferință internațională la Cluj-Napoca. Trei dintre ei au istorisit, pentru „Adevărul”, poveștile lor impresionante .

Universitatea California - Berkeley, MIT (Massachusetts Institute of Technology), Universitatea Columbia, Oxford și Universitatea din Chicago sunt instituții de învățământ din Top 10 Shanghai, clasamentul celor mai bune universități din lume. Aici, printre cei mai buni dintre cei mai buni profesori și cercetători se regăsesc și câțiva români geniali. Peste 30 dintre ei s-au întors, pentru câteva zile, acasă și participă, până pe 22 august, la prima Conferință Științifică Anuală a Economistilor Români din Mediul Academic din Străinătate (ERMAS 2014), eveniment organizat la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj. „Ținta noastră a fost de a ne întâlni pentru a vedea ce se face pe cercetare în afară și în România, de a ne cunoaște și de a colabora. Vrem să ajutăm instituțiile din România să atingă un nivel superior, credem că fără a consulta vârfurile cercetării în economie din afara țării, nu putem progresa foarte mult”, a susținut unul dintre organizatorii evenimentului, Sebastian Buhai (35 de ani), un clujean care este cercetător la Universitatea din Stockholm.

Cercetătorii chinezi s-au întors acasă pentru că li s-a dat libertatea de a decide subiectele de cercetare și independența de a-și alege oamenii cu care lucrează. Așa ar trebui să se întâmple și în România.

Sebastian Buhai

cercetător la Universitatea din Stockholm

În prima generație a Oxfordului Olandei

Sebastian a plecat să studieze în străinătate în 1998, după ce a terminat Liceul de Informatică din Cluj-Napoca. A făcut parte din prima generație a unui nou sistem de învățământ din Olanda. „În acel an, Universitatea din Utrecht a înființat un departament internațional pe modelul marilor universități din SUA și din Anglia, pe care l-au denumit «Oxfordul Olandei, Harvardul Europei». Au început o recrutare în toată lumea, de la Europa de Est până în Asia. Ofereau burse care includeau toate cheltuielile, dar au făcut o selecție dură pentru a avea cei mai buni candidați. Acesta a fost începutul aventurii pentru mine”, povestește Sebastian. Tânărul i-a convins pe olandezi cu CV-ul, care cuprindea mai multe olimpiade naționale la informatică și de matematică, dar și cu un eseu.

Clujeanul a avut ocazia să experimenteze sisteme de învățământ din Olanda (unde a făcut facultatea și doctoratul), Danemarca și SUA (unde a avut o bursă postdoctorală) și, în final, Suedia (unde este cercetător). El și-a concentrat cercetarea pe dinamica pieței muncii. „Așa cum poți investi în acțiuni, la fel o firmă investește într-un muncitor. Dacă intervine criza și trebuie să dau pe cineva afară, am opțiunea să aștept pentru că eu am investit în omul acesta și, dacă privesc pe termen lung voi pierde din profitul potențial. Am avut la dispoziție date despre toată forța de muncă din Danemarca și Portugalia pentru a testa aceste modele. Am putut vedea cum progresează din școală oamenii și până la ultimul job”, a explicat clujeanul.

Sebastian Buhai, cercetător la Universitatea din Stockholm

Prieten de suflet cu un „nobelist”

Sebastian Buhai își aduce aminte cu plăcere despre cei doi ani în care l-a avut ca îndrumător pe câștigătorul premiului Nobel în 2010, Dale Mortensen, în cadrul bursei postdoctorale „Marie Curie”, din partea Comisiei Europene. Sebastian a studiat la Universitatea Northwestern University (Chicago), unde Mortensen era profesor. „Am avut ocazia ca, timp de doi ani, îndrumătorul meu pentru această bursă să fie singurul câștigător de Nobel de la Northwestern, Dale Mortensen. L-am întâlnit la câteva conferințe și am discutat despre subiectul meu de cercetare, care i s-a părut foarte interesant. N-am reușit să scriem împreună un articol, dar a fost mentorul meu timp de doi ani. La final, am ajuns să fim prieteni, să ne invităm cu familiile la masă”, a explicat clujeanul. El a fost impresionat de vasta cultură generală a americanului, cu origini daneze. „Puteam vorbi cu el despre vinuri, muzica clasică, rock.

Niciodată nu zicea că știe ceva despre un subiect, dar începând dicuția obsevam ca știem mai multe decât mine. De exemplu, i-a vorbit despre pianistul Keith Jarrett, care-mi place foarte mult și așa am aflat că știa toată discografia lui. Lumea zice despre câștigătorii de Nobel că știu doar ce cercetează, însă nu este deloc așa”, povestește Sebastian. Întrebat în ce condiții s-ar întoarce acasă cercetătorii români de top, clujeanul răspunde: „Dovada că există disponibilitate din partea lor este această conferință. Au venit foarte mulți cercetători de top din toată lumea.

Însă lucrurile trebuie făcute treptate. Prima fază ar fi să fie invitați să predea pentru perioade scurte cercetătorii români din străinătate. De exemplu, vara, cum este cazul acestei conferințe, când nu au alte angajamente. Pentru a se întoarce de tot, este nevoie să li se dea independență pe modelul Chinei. Cercetătorii chinezi s-au întors acasă pentru că li s-a dat libertatea de a decide subiectele de cercetare și independența de a-și alege oamenii cu care lucrează. Așa ar trebui să se întâmple și în România”, a susținut clujeanul.

Geniul de la MIT predă Teoria Jocului

Mihai Manea (31 de ani) a fost pentru prima dată invitat să susțină o lucrare în România, zilele acestea, la Cluj. „Nu am fost invitat până acum în țară, dar am susținut conferințe în 20 de alte state. M-au invitat, de exemplu, în Chile, Columbia, Canada, Anglia, Franța, Olanda, Turcia, Korea, China și toate universitățile de top din SUA. E păcat că doar azi am avut prima ocazie să-mi prezint cercetarea în România. Am dat talkuri și la FMI și Federal Reserve, Bank of Minneapolis, parte din Banca Centrală a Americii”, povestește Mihai. Fiul unui profesor de matematică, despre care spune că a avut cea mai mare influență pozitivă asupra carierei sale, alături de dascălul de matematică de la colegiul „V. Alecsandri” din Galați, Vasile Popa, românul are numai cuvinte de laudă pentru educația primită în țară. Nu i-a uitat nici pe profesorii Cezar Gaiu, Luminița Stoian și Mihai Vasiliu.

În liceu, Mihai a excelat la matematică, fiind de trei ori medaliat cu aur la olimpiada Internațională, dar, la facultate, a ales economia. „Am urmat cursurile la Princeton (SUA), primind o bursă. Am frecventat un curs de Game Theory (Teoria Jocului – n.r.), care mi-a plăcut foarte mult, și am decis să schimb matematica pe economie. Și bine am făcut. Acum, predau Teoria Jocului la MIT și fac ceea ce îmi place”, explică Mihai.

Angajat la cererea "unei minți sclipitoare"

Domeniul sună exotic pentru România, însă, în SUA, conceptul a apărut în 1950. „Cel care a inițiat Teoria Jocului a fost John Nash, reprezentat în filmul «A beautiful mind» („O minte sclipitoare” - n.r.). Le-a luat mult timp economiștilor să înțeleagă despre ce e vorba, pentru că Nash a descoperit, în 1950, teoria și abia în 1994 a primit premiul Nobel. Acum, în jumătate din cercetarea economică folosește termenul de Nash Equilibrium. Teoria Jocului se referă la studiul situațiilor strategice potrivit căruia orice interacțiune între

oameni poate fi modelată ca un joc, fiecare participant având un număr de posibilități, opțiuni, strategii. Trebuie să aticipezi ceea ce știi și ceea ce fac ceilalți pentru a alege strategia optimă. Ideea e să înțelegi care sunt forțele economice care se aplică într-o situație”, detaliază românul. Mai mult, John Nash a crut să fie angajat ca asistent de cercetare.

Tânărul de la MIT i-a avut ca îndrumători de doctorat pe economistul Alvin Roth, care, în 2012, a primit premiul Nobel pentru Economie, și pe Drew Fudenberg. Primul articol în economie l-a scris în facultate, foarte devreme pentru orice student, sub îndrumarea lui Eric Maskin, care a obținut premiul Nobel mai tarziu, în 2007.

Mihai a fost coleg la doctorat cu Ioana Petrescu, actualul ministru al Finanțelor. El spune că desemnarea ei în Guvern este un semnal pozitiv pentru cercetătorii români din străinătate. Cu toate acestea, Mihai Manea nu s-ar mai întoarce definitiv în România: „În ceea ce cercetez eu, mediul academic american este ideal. Sunt dispus oricând să vin să ajut cu sfaturi. Doar în momentul de față mediul academic american e greu de egalat. Ți se pune totul la dispoziție. La început a fost greu. Când am apărut la Princeton, toți erau cu părinții, cu rudele, care le-au adus canapele, televizoare și calculatoare. Eu venisem cu o valiză în mare parte ocupată de o pernă și așternuturi. A fost într-adevăr greu la început. Dar am obținut premiul pentru cel mai bun student din anul II pe întreaga universitate (nu numai în domeniile de economie), și la fel și pentru anul trei”.

Sunt dispus oricând să vin să ajut cu sfaturi. Doar în momentul de față mediul academic american e greu de egalat. Ți se pune totul la dispoziție. La început a fost greu. Când am apărut la Princeton, toți erau cu părinții, cu rudele, care le-au adus canapele, televizoare și calculatoare. Eu venisem cu o valiză în mare parte ocupată de o pernă și așternuturi. A fost într-adevăr greu la început.

Mihai Manea, cercetător la MIT

"Ca și cum ai căuta în întuneric"

El face acum parte dintr-un corp profesoral de elită - circa 30 de persoane, care predau Economie la MIT, el fiind al doilea cel mai tânăr profesor din universitate. Printre colegii săi de la Departamentul de Economie se numără doi câștigatori de Nobel: Robert Solow și Peter Diamond. Mihai spune că mai are o treaptă pentru a deveni profesor plin, perioadă în care trebuie să lucreze foarte multe. „De multe ori, stau la birou după miezul nopții, dar asta e atmosfera la MIT în general, pentru majoritatea profesorilor. Mai am un an în care trebuie să produc suficientă cercetare cu impact, încât să fiu păstrat ca profesor plin. Aici contează cercetarea în principal. Modul în care predai nu e așa de important. E foarte greu de controlat cercetarea, e ca și cum ai căuta ceva în întuneric. Trebuie să-ți vină inspirația. Sunt probleme la care am lucrat un an întreg, stau și mă uit la ecuații și câte două luni, iar progresul e foarte lent. Dar, de două-trei ori pe an, vine inspirația și le rezolv, iar satisfacția e pe măsură”, spune Mihai Manea. „Cred că această conferință e o idee extraordinară și sper să devină o tradiție în România. E important să continuăm colaborarea și schimbul de idei între mediul de cercetare românesc și cel internațional. Am fost foarte impresionat de prezentarea domnului Mugur Isarescu. Mă bucur să constat ca Banca Națională e pe mâini foarte bune. Mai ales în contextul politic extrem de corupt din țara noastră”, a conchis Manea.

Visul american al lui Bogdan

Bucureșteanul Nicolae Bogdan Gârleanu (40 de ani) este primul român care a ajuns la United World College of the Atlantic - o școală internațională preuniversitară de doi ani din Anglia. „Eram în clasa a XI-a la Liceul «Al.I. Cuza» din București, în 1991, când am obținut o bursă în Anglia. Apoi, nu m-am uitat înapoi. Era un fel de școală internațională, unde aveam colegi din 80 de țări, care avea un țel nobil, de promovare a multiculturalismului, a toleranței între culturi. Toate cheltuielile au fost asigurate”, povestește Bogdan.

După absolvire s-a orientat spre SUA: „Era mirajul Americii, pe de o parte, și, apoi, se puteau obține mai ușor burse decât în Anglia”. După Universitatea din Pennsylvania, unde a studiat Matematica, a trecut la Economie, obținând un doctorat în Finanțe la una dintre cele mai bune universități din lume, Stanford. Acest lucru și articolele publicate l-au ajutat foarte mult să fie acceptat la Universitatea California Berkley - aflată pe locul 4 în Topul Shangahi -, unde este profesor plin din 2011.

„Lucrez la un proiect legat de integrarea piețelor financiare internaționale. Cât investește o persoană din SUA, de exemplu, în acțiuni din alte țări și ce determină deciziile în acest sens”, explică specialistul. Întrebat dacă trăiește visul american, Bogdan spune: „Visul american înseamnă să te naști între cei mai săraci 10% și să ai șansa să devii președinte sau milionar. Dacă te gândești la situația mea, ai putea spune că am plecat de la o bază destul de jos și am ajuns în clasa de mijloc din SUA, chiar clasa superioară de mijloc așa putea spune”, explică tânărul.

Cei din SUA cred că visul american e, totuși, posibil. Dacă cineva poate să aibă succes, de ce să nu fiu el acela? Sunt mai întreprinzători. Și instituțiile sunt mai permissive, există falimentul personal. Încerci o afacere și, dacă nu reușești, poți începe de la zero.

Nicolae Bogdan Gârleanu

cercetător la Universitatea California Berkley

Nu s-ar mai întoarce în țară

Bogdan mai susține că, în România, a avut parte de un sistem de educație care, chiar dacă nu era cel mai fericit pentru toți elevii, era, totuși, bun pentru persoanele dotate: „Dacă aveai șansa să te ții de el, învățați multe. Din aceste punct de vedere, n-am plecat chiar de jos. Probabil trăiesc visul american. N-o să fiu multimiliardar, să am iaht, dar nu pot să mă plâng. Am trei copiii, sunt căsătorit, soția mea nu lucrează, trăiesc bine”, explică el. El crede că una dintre diferențele dintre SUA și Europa, inclusiv România, este faptul că americanii sunt mai optimiști.

„Cei din SUA cred că visul american e, totuși, posibil. Dacă cineva poate să aibă succes, de ce să nu fiu el acela? Sunt mai întreprinzători. Și instituțiile sunt mai permissive, există falimentul personal. Încerci o afacere și, dacă nu reușești, poți începe de la zero”, crede Gârleanu. Legat de România, el susține că una dintre cele mai importante probleme este lipsa de spirit civic. „Lumea face lucruri fără a se gândi la efectul negativ asupra celorlalți. Vă dau un exemplu trivial. Te depășește cineva și apoi intră direct înaintea ta și te forțează să frânezi. Mă gândeam că, după 25 de ani de libertate, se va schimba, dar nu mi se pare că s-a schimbat mentalitatea în acest sens. Nu vreau să fiu nedrept față de România, nu știu exact, nu am putut face o observație detaliată”, explică el. Bogdan, care este căsătorit în SUA, cu o japoneză, și spune că nu s-ar mai întoarce definitiv în România: "Eu am plecat în 91, am trăit mai mult de jumătate din

viață în SUA, iar soția mea nu e româncă. Ar fi foarte complicat să mă întorc definitiv. Oricând vin cu plăcere să împărtășesc experiența mea și înțelegerea mea privind lumea academică. Oricum, dintre persoanele cu care am vorbit, tineri studenți și cercetători, nu am întâlnit pe cineva să vrea să se întorcă. Condițiile academice din SUA sunt greu de egalat. Cei care doresc să se întorcă sunt scandinavii, care provin din culturi civice puternice, ei vor să aducă o contribuție la dezvoltarea societății de unde au plecat. Știu doar despre un român, un matematician foarte cunoscut, care s-a întors în România. În rest, românii cu care am vorbit nu vor să se întorcă". Bogdan crede ca sunt două condiții care trebuie îndeplinite pentru ca oamenii valoroși să se întorcă: "Condiții profesionale adecvate, abilitatea de a te ocupa de cercetare, pentru că atunci când intri în profesie, intri ca să cercetezi în principal. Trebuie să ai posibilitatea să participi la simpozioane, conferințe și să poți cerceta. Și, pe de altă parte e nevoie să ai o viața normală, nu mă gândesc să fii foarte bogat, dar să trăiești într-o societate normală, să nu-ți fie frică că te calcă cu mașina, că te atacă cineva pe stradă sau că te înșeală cineva. Condiții de lucru acceptabile sunt mai ușor de obținut, însă schimbarea societății este mai dificilă".

Conferința geniilor, la Cluj

Facultatea de Științe Economice și Gestiunea Afacerilor din cadrul Universității „Babeș – Bolyai” organizează, între 18 și 22 august 2014, prima ediție a Conferinței Științifice Anuale a Economistilor Români din Mediul Academic din Străinătate (ERMAS 2014). La eveniment au fost invitate să susțină lucrări circa 50 de persoane, dintre care majoritatea sunt economiști români, afiliați unor universități sau institute de cercetare din străinătate. Astfel, cercetători români cu recunoaștere internațională prezintă rezultatele cercetărilor pe care le-au desfășurat, în cadrul unor sesiuni de comunicări științifice. „Este prima dată în România când lucrează împreună două comunități, din diaspora și cea din țară. Încercăm să creăm o platformă de colaborare între cele două comunități, dar și cu mediul privat și cu organisme

interesate de cercetare economică precum BNR”, a susținut Sebastian Buhai, unul dintre organizatori. Pe lângă prezența guvernatorului BNR, Mugur Isărescu, care a prezentat o lucrare, la evenimentele conferinței și-au anunțat prezența Mihnea Costoiu, Ministrul delegat pentru Învățământ Superior, Cercetare Științifică și Dezvoltare Tehnologică, și Daniel Funeriu, fost ministru al Educației.

Citește și

VIDEO Sânge artificial fabricat la Cluj: invenție de premiu Nobel, șanse slabe de finanțare

„Daily Mail“, despre invenția de Nobel a clujenilor: „Sângele artificial, care va putea fi folosit pe oameni, fără efecte secundare, a fost creat în România“

VIDEO „Oasele viitorului“ se produc la Cluj. „Se pot face implanturi pentru aproape orice os din corp“

FOTO Tratarea cancerului cu particule de aur, soluție testată la Cluj prin metoda „Frankenstein”. Experimentele se fac pe organe extirpate

Sângele artificial creat la Cluj, pe masa lui Barroso. Traian Băsescu: „Voi solicita finanțare europeană pentru proiectul Cluj Innovation City“